

Det Kgl. Kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår dato 23.12.2014
Deres dato 19.12.2014
Vår referanse IMØL
Deres referanse 14/6199 1

Hørings svar NOU 2014:14 Fagskolen - et attraktivt utdanningsvalg

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) viser til høringsbrev av 19. desember 2014 der Kunnskapsdepartementet ber om høringsuttalelser i forbindelse med Fagskoleutvalgets innstilling, *NOU 2014: 14 Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg*. NHO vil med dette avgi vårt hørings svar.

I NHOs Kompetansebarometer 2015 oppgir 6 av 10 av NHOs medlemsbedrifter at de har et udekket kompetansebehov. Fagskoleutdannede er blant de typene av arbeidskraft som stikker seg ut som særlig viktig. Vi er i en tid der nasjonaløkonomien må gå fra norsk særstilling til storstilt omstilling. Vi trenger en utdanningspolitikk som gir flere arbeidsplasser – ikke færre. NHO ser fagskolesektoren som helt sentral i denne sammenhengen.

Først og fremst er NHO i all hovedsak enig med utvalgets diagnose av fagskolesektoren, og vi støtter de fleste forslagene til tiltak. Vi oppfatter Fagskoleutvalgets forslag som en tiltakspakke, hvor tiltakene må sees i sammenheng. NHOs høringsuttalelse er organisert slik at det innledningsvis gis noen overordnede kommentarer. Deretter kommenterer vi hovedtrekkene i rapporten, hvor vi angir hvilke tiltaksnummer som faller innunder hvert tema.

Innledningsvis ønsker NHO å påpeke at vi mener at begrepet *høyere yrkesfaglig utdanning* bør anvendes for yrkesfaglig utdanning som ligger på nivå over videregående opplæring. I dette hørings svaret vil derfor fagskoleutdanning også bli omtalt som høyere yrkesfaglig utdanning.

NHO anser fagskolene som svært sentrale aktører for å møte de kommende kompetanseutfordringene. Fagskoleutdanning er en høyt etterspurt kompetanse for en stor andel av NHOs medlemsbedrifter. I NHOs Kompetansebarometer melder over halvparten at de har et behov for personer med fagskoleutdanning. Mange av bedriftene som har stort behov for personer med fagskoleutdanning, sliter med rekrutteringsproblemer. En styrking av fagskoletilbudet vil bidra til å redusere det udekkede behovet for yrkesfaglig kompetanse og bidra til å utvikle ny kompetanse i tråd med endringer i arbeidslivet. For NHO er det derfor viktig å øke antallet fagskoleutdannede i Norge. Det vil bidra til å styrke verdiskapingen hos norske bedrifter og legge til rette for gode velferdsordninger.

Behov for et helhetlig utdanningssystem

Hovedpremissene i norsk tertiærutdanning må være at systemet er helhetlig og forutsigbart, og at akademisk høyere utdanning og yrkesfaglig høyere utdanning framstår som fullverdige alternativer. Det fordrer en likeverdighet mellom akademisk og høyere yrkesfaglig utdanning.

I dag er fagskolesektoren dårlig integrert med resten av det norske utdanningssystemet. NHO støtter utvalgets vurderinger om at Kunnskapsdepartementet bør gis et tilnærmet komplett sektoransvar for hele det norske utdanningssystemet, og at de offentlige fagskolene legges under statlig styring. Vi mener det vil samle sektoren og legge til rette for forutsigbar og enhetlig styring. NHO stiller seg svært positive til forslaget om å igangsette en prosess med formål å overføre både eierskapet til og finansieringen av de offentlige fagskolene fra fylkeskommunene til staten. Det vil bidra til mer dynamisk og helhetlig utvikling av sektoren.

Forholdet mellom fagskoler, høyskoler og universiteter (Tiltak 4, 6, 8, 16)

NHO mener at det er samfunnsnyttig at hele den tertiære utdanningssektoren sees under ett. Spørsmål om og vurderinger av kapasitet, relevans og kvalitet må dermed sees i sammenheng og være gjenstand for diskusjon på tvers av tertiær utdanning. Universitets- og høyskoleutdanningene og fagskoleutdanningene skal tjene ulike formål, og myndighetene må tilstrebe en god arbeids- og ressursfordeling mellom dem. I dag velger svært mange lengre studier ved universiteter og høyskoler. Frafallet er høyt i denne delen av utdanningssystemet, og flere kunne kanskje funnet seg bedre til rette i fagskolene. I dag utgjør fagskolestudentene bare 6 prosent av det totale antallet studenter i Norge. NHO mener at dette er alt for få i forhold til arbeids- og næringslivets behov. Vi mener derfor at fagskoletilbudets omfang bør økes. Vi vil derfor ha en opptrappingsplan av fagskoletilbudet som er mer i tråd med arbeidslivets kompetansebehov. NHO har tidligere tatt til orde for et anslag som innebærer en dobling av antall fagskolestudenter innen 2030.

Fagskolens egenart ligger i den lovmessige tilknytningen til arbeidslivet, den korte innretningen på utdanningene og at utdanningen ligger på nivå over videregående opplæring. Utdanningene ved fagskolene skal være kunnskapsbaserte og utviklingsorienterte. NHO vil advare mot en endring av fagskoleutdanningene hvor innholdet går fra det praktiske og yrkesnære til å bli mer forskningsbasert. En slik utvikling mener vi vil svekke kvaliteten og relevansen i utdanningene som tilbys ved fagskolene.

Fagskolen har en klart definert yrkesforberedende rolle. Fagskoleutdanningene skal svare til konkrete kompetansebehov i arbeidslivet, og læringsutbyttet må tilvirkes i tett samarbeid med arbeidslivet for å sikre utdanningens relevans. Fagskolenes styrke ligger i deres rolle som leverandører som på kort varsel kan svare på kompetansebehov som arbeidslivet ikke kjente i går, men som må løses i dag. Fagskolene kan utvikle nye utdanningstilbud når behovet oppstår, med det innhold som er tilpasset kompetansebehovet. Vi vil understreke at forutsetningene for at potensialet skal kunne utnyttes fullt ut, er at det i finansieringssystemet legges til rette for en innovasjons- og utviklingskomponent for å gjøre nye tilbud tilgjengelige når behovet oppstår.

NHO ønsker å presisere at vi mener virke ved fagskoler, høyskoler og universiteter omfattes av utviklingsarbeid slik dette forstås i Frascatimanualen. NHO mener at fagskolene skal være aktive pådrivere for fagutvikling og innovasjon innenfor sine respektive fagområder.

På bakgrunn av arbeidslivets etterspørsel etter kompetanse, vil ulike fagskoleutdanninger ha ulikt omfang og varighet. Ofte vil korte utdanninger som tilsvarer mindre enn to års varighet, være etterspurt fra arbeids- og næringslivet. NHO mener at lengden på fagskoleutdanningene bør kunne variere på bakgrunn av arbeidslivets behov for kompetanse, men at utdanningen ikke overskrider to år, unntatt i særlige tilfeller der enkelt næringer har behov for det. NHO mener at dagens nedre grense på et halvt år må opprettholdes slik at fagskolene har anledning til å tilby spesialiseringer og fordypninger som blir etterspurt av arbeidslivet.

Hovedregelen bør være at fagskoleutdanningen skal gi kandidatene relevant kunnskap og kompetanse hvor det ikke er behov for ytterligere opplæring etter endt studium. Likevel mener NHO at prinsippet om livslang læring må ligge til grunn for alle deler av det norske utdanningssystemet. Kandidater fra fagskolen bør derfor ha rett og mulighet til å videreutvikle sin kunnskap og kompetanse gjennom andre deler av utdanningssystemet. Likeledes bør fagskolene tilby korte, relevante og spesialiserte grunnutdanninger og etter- og videreutdanning for kandidater fra høyere utdanning. Det er derfor viktig å utvikle gode og fleksible overganger mellom fagskoler, høyskoler og universiteter.

NHO mener at det må være et grunnleggende prinsipp i det norske utdanningssystemet at kompetanse som er ervervet i en del av systemet, skal anerkjennes i andre deler av utdanningssystemet. NHO mener at erfaringene med skjønnsutøvelse ved institusjonene ikke kan sies å ha utløst potensialet som ligger i anerkjennning av tidligere læring. NHO støtter derfor forslaget om å etablere en felles plattform for overganger mellom universiteter, høyskoler og fagskoler, som alle institusjoner i tertiær sektor må forholde seg til, med de endringer som er redegjort for i særmerknaden til punkt 8.4.2. Vi mener at dette forslaget vil legge bedre til rette for overganger enn det Fagskoleutvalget har foreslått. Vi mener at en slik plattform vil sikre likebehandling mellom søkere som har rett til å innpasse utdanning med tilsvarende læringsutbytte på tvers av fagskoler, høyskoler og universiteter.

I spørsmålet om studiepoeng, er NHO-fellesskapet delt i sitt syn. Vi vil derfor vise til landsforeningenes egne hørings svar i denne sammenheng. NHO mener at innføring av en felles målenhet for arbeidsbelastning i form av studiepoeng i den tertiære delen av utdanningssystemet, vil bidra til gode overganger mellom høyere akademisk og høyere yrkesfaglig utdanning. NHO vil derfor anbefale at all tertiær utdanning omfangsberegnes ved å bruke studiepoeng både for akademiske og yrkesfaglige kvalifikasjoner. Når standarden for å angi hva et studium fører fram til av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse beskrives i form av læringsutbytte, kan dette skje uten akademisering av fagskoleutdanningene og uten å endre vilkårene for akademiske kvalifikasjoner.

NHO støtter forslaget om å innføre tilleggspoeng ved opptak til høyere utdanning for kandidater med fagskoleutdanning. NHO mener at beregningen av poeng bør tilsvare dagens modell for beregningen for høyere utdanning, slik at personer som dokumenterer 60

fagskolepoeng/studiepoeng eller mer, tildeles 2 tilleggspoeng. Personer som kan dokumentere mellom 30-59 fagskole-/studiepoeng tildeles 1 tilleggspoeng.

Målgrupper, opptaksbestemmelser og studentrettigheter (Tiltak 1,2,3,4,5, 9,10 og 12)

NHO støtter forslaget om at fagskoleutdanning skal ligge på nivå over videregående opplæring, til forskjell fra dagens formulering om at utdanningene skal bygge på videregående opplæring. Videre er vi svært positive til forslaget om å styrke rådgivningstjenesten og karrieresenternes kompetanse om fagskoleutdanning. I denne sammenheng ønsker vi å trekke fram at en finansiell styrking av informasjonsarbeidet til Nasjonalt fagskoleråd, vil være et godt virkemiddel.

Personer som ønsker å bygge på sin yrkesfaglige kompetanse innenfor en høyere yrkesfaglig utdanning, er en særlig viktig målgruppe for fagskoleutdanningene. Vi mener at fagskolene skal være både en attraktiv videreutdanning og grunnutdanning som ligger på nivå over videregående opplæring. Fagskolene vil også være en attraktiv utdanningsvei for personer som ønsker en kortere og mer spesialisert høyere yrkesfaglig utdanning enn det som tilbys gjennom akademisk høyere utdanning. Som grunnutdanning skal fagskolene tilby utdanning som er praktisk og målrettet mot klare behov i arbeids- og næringslivet.

NHO mener derfor at fag- eller svennebrev, generell studiekompetanse eller realkompetanse skal være grunnlag for opptak til fagskoleutdanning. NHO mener at det må tilstrebes lik opptakspraksis i like utdanninger, og at det bør settes krav til forkunnskaper der hvor dette anses som avgjørende for kvaliteten på utdanningen. Herunder er det viktig at opptak i enkelte utdanninger bør være basert på fag-/svennebrev brev eller tilsvarende. Målgruppen vil normalt være fagutdannede som er i arbeid. Det må derfor være mulig å gjennomføre utdanningen på deltid.

NHO er utelukkende positiv til å innføre plikt og rett til medlemskap for fagskoler i studentsamskipnadene. Vi stiller oss derfor bak utvalgets forslag om å foreta en gjennomgang av fagskoleloven og studentsamskipnadsloven for å styrke studentenes rettigheter. Det er avgjørende at fagskoleutdanning ikke fremstår som et mer risikabelt studieløp enn annen høyere utdanning. Fagskolestudenter må sikres like god rettsikkerhet som studenter ved akademiske utdanningsinstitusjoner.

Til spørsmålet om yrkestitler og grader mener NHO det er uheldig at utvalget har oversett arbeidet og konklusjonene som ble gjort i forbindelse med Nasjonalt fagskoleråds utredning. Fagskoleutvalget ga en enstemmig anbefaling om at fullført fagskoleutdanning skal gi vitnemålet *Vocational Diploma*, og at dette også skal fungere som gradsbetegnelse. Bruken av *Vocational Diploma* er allerede innarbeidet i sektoren. NHO mener derfor at innføring av en ny gradsbetegnelse vil skape unødvendig forvirring og usikkerhet.

Fagskoleutdanningen skal til enhver tid være relatert til arbeidslivets behov. På bakgrunn av arbeidslivets etterspørsel etter spesialisert kompetanse, vil ulike fagskoleutdanninger ha ulikt omfang og varighet. Ofte vil korte utdanninger som tilsvarer mindre enn to års varighet, være etterspurt fra arbeids- og næringslivet. NHO mener derfor det vil være svært uheldig

dersom innføring av fagskolekandidat vil virke som et incentiv for å opprette flere toårige fagskoleutdanninger på bekostning av kortere utdanningstilbud.

Strukturreform (Tiltak 18, 35)

Fagskoleutvalget foreslår flere større strukturreformer i sektoren. Det blir foreslått en reduksjon av offentlig fagskoler fra dagens 47 fagskoler til mellom fem og ni fagskoler. NHO mener at det er nødvendig med en konsentrasjon av antall fagskoler for å sikre faglig robusthet og skape mer solide administrative enheter. Samtidig mener vi at en reduksjon av antall fagskoler bør komme som et resultat av en grundig utredning og prosess hvor partene i arbeidslivet, fagskolene og avtagende arbeidsliv høres. NHO mener derfor at det ikke er grunn til å spesifisere at antallet offentlige fagskoler skal reduseres til mellom fem og ni og støtter særmerknad 9.5.1.

Kunnskapsdepartementet bør snarlig initiere et utredningsarbeid gjennom å nedsette en arbeidsgruppe som får i oppdrag å utrede viktige prinsipper for sammenslåinger i fagskolesektoren. Arbeidsgruppen bør foreslå ulike sammenslåingsmodeller for både offentlige og private fagskoler basert på både faglige og regionale hensyn.

NHO mener at robuste fagmiljøer kjennetegnes av at de er i stand til å tilby studietilbud som er i tråd med arbeidslivets kompetansebehov, og at størrelsen på fagmiljøet er store nok til at fagskolen kan tilby, gjennomføre og evaluere ett eller flere utdanningstilbud over lengre tid. Fagmiljøet må være stort nok til at det er i stand til å videreutvikle kompetanse og utdanningstilbud i tråd med arbeids- og næringslivets behov. Vi ønsker å presisere at de faglige miljøene utgjør en kombinasjon av fagskolens lærere, det faglige nettverket av eksterne fagpersoner og virksomheter og organisasjoner som fagskolen samarbeider med om utdanningstilbudene.

Vi ønsker å understreke at strukturen i fagskolesektoren må understøtte fagskolens oppdrag om å møte arbeidslivets behov og være utviklingsorientert og omstillingsdyktig. NHO anser det som mest hensiktsmessig med en struktur og organisering som bygger på en modell med flere campus som deler felles administrasjon.

Ny struktur for styring, organisering og dimensjonering (Tiltak 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 36 og 39).

NHO er enig med prinsippene som utvalget har lagt til grunn for en ny styringsmodell. Vi mener at det er viktig at arbeidslivets parter får en formell innflytelse i systemet, da vi mener at det vil øke relevansen og dermed kvaliteten i fagskoleutdanningene. Fagskoleutdanningens nære tilknytning til arbeidslivet gir arbeids- og næringslivet et stort ansvar for å delta aktivt i prosesser som omhandler oppretting, videreføring og nedlegging av tilbud og delta i aktuelle nettverk.

NHO kan se noen utfordringer ved forslaget til ny struktur for dimensjonering av studieplasser ved fagskolene. Vi vil derfor foreslå at det i første omgang settes i gang et pilotprosjekt innenfor ett av fagområdene, og hvor det blir foretatt en evaluering av modellens evne til å gi Kunnskapsdepartementet gode og treffsikre råd om dimensjonering. Vi ønsker å peke på at modellen best vil fungere under forutsetning av at det utvikles gode verktøy som statistikk og framskrivinger om behovet for nye studieplasser. Vi mener at de ulike fagrådene og det nasjonale rådet bør ha en bestillerrolle og utvikler en god bestillerkompetanse.

Fagskolene

NHO mener at fagskolene må få større autonomi enn i dag og støtter forslaget om innføring av institusjonsakkreditering for fagskolene. NHO anser det som hensiktsmessig at akkrediteringsmyndigheten delegeres til NOKUT, da organet besitter god kompetanse på området.

NHO mener det er viktig at fagskolene raskt kan tilpasse seg etterspørselen etter nye utdanningstilbud. Arbeidslivet er under kontinuerlig endring, og det er derfor avgjørende at oppretting av nye utdanningstilbud skjer raskt. Dagens modell for oppretting av utdanningstilbud i fagskolen er for tidkrevende. En innføring av institusjonsakkreditering vil gjøre tilbyderne av fagskoleutdanning ansvarlige for oppretting av nye utdanningstilbud på fagskolenivå uten en ekstern prosess med sakkyndige. NHO mener at mer robuste fagmiljøer med tilhørende større administrative enheter, vil gjøre tilbyderne godt skikket til å sikre at formelle og faglige krav til nye utdanninger er i tråd med tilsynsforskrifter og lovverk. Vi vil peke på at innføringen av akkrediteringsrett må føre til at NOKUTs arbeid med tilsyn av eksisterende utdanningstilbud og evaluering av fagskolenes kvalitetssikringssystemer økes. Det vil sikre tillit til at systemet bidrar til at fagskolene tilbyr kvalitativt gode utdanninger.

Det må settes klare krav til fagskolene som søker institusjonsakkreditering. NHO vil løfte fram at det må være en grundig prosess for å utarbeide kriteriene som settes til institusjonsakkreditering, men vil peke på at det bør settes krav til at tilbyderne har systemer på plass som sikrer et godt samarbeid med arbeidslivet om å etablere, utvikle og vedlikeholde utdanningstilbud.

NHO støtter forslaget om at offentlige fagskoler bør ha ekstern styreleder og et flertall av eksterne styrerepresentanter fra avtakende arbeidsliv. Kunnskapsdepartementet bør ha ansvar for å oppnevne eksterne representanter, etter innspill fra partene. Vi mener at styrene i private fagskoler også skal ha krav til ekstern representasjon, men vi vil presisere at disse ikke må utgjøre et flertall eller sette krav til ekstern styreleder. Av hensyn til eiernes styringsrett mener vi at private tilbydere skal være ansvarlig for å utpeke egne styremedlemmer og styreleder. NHO har ingen innsigelser mot at det blir et lovfestet krav om at rektor ved fagskoler som mottar offentlig finansiering, skal anses av fagskolens styre. Vi har heller ingen innsigelser mot at studentene skal ha en fast styreplass i alle fagskoler. Vi stiller oss derimot svært spørrende til forslaget om undervisningspersonell skal ha en fast plass i styret, da vi mener at en modell hvor de ansatte skal ha en rett til styreplass,

vil være mer inkluderende og demokratisk. NHO vil derfor anbefale at en eventuell lovfesting setter krav om at styrene ved fagskolene skal ha representanter fra studenter og ansatte.

Ad Kompetanse og praksis

NHO mener at kvaliteten i fagskoleutdanningen påvirkes av den samlede kompetansen hos fagmiljøet. NHO støtter Fagskoleutvalget sine forslag om økte krav til faglig og pedagogisk kompetanse. Kravene må bygge på en god balanse være mellom krav til fagkompetanse, relevant og oppdatert yrkeserfaring og pedagogisk/didaktisk kompetanse for å sikre best mulig kvalitet i fagskoleutdanningen. For å oppnå dette anbefaler vi at fagskolene pålegges å ha et tilpasset pedagogisk tilbud til fagskolelærere uten formell pedagogisk utdanning, og at lærerne må være pålagt å gjennomføre dette tilbudet. Når det gjelder hospitering, anbefaler vi at det tildeles egne tilskudd til dette. Det vil stimulere flere til å oppdatere sin fagkompetanse. I denne sammenheng vil vi også løfte fram at den mest oppdaterte og aktuelle fagkunnskapen ofte befinner seg hos praktikere som fungerer som korttidslærere i fagskolene.

Fagskolesektoren er mangfoldig og variert, og det må legges til rette for lærings- og vurderingsformer som ivaretar egenarten i de ulike fagene. Det må derfor legges til grunn en åpen definisjon av praksis. Denne må tillate at kravet om praksis kan oppfylles på ulike måter tilpasset den enkelte utdannings læringsutbytte og hensikt når det gjelder innhold, form og omfang. Nærhet til praksisfeltet kan foregå på mange måter både i skole og arbeid, som for eksempel gjennom prosjektbaserte læringsformer og ved problembasert læring ved fagskolene eller i bedrifter. Under forutsetning av en bred forståelse av praksisbegrepet, mener vi at læring i arbeid må være obligatorisk i all fagskoleutdanning, men vi mener at denne ikke trenger å lovfestes.

Nasjonale fagråd

NHO mener at det vil være en styrke med sektorovergripende nasjonale fagråd som driver med kvalitetsutvikling og koordinering innen eget fagområde. Vi mener at disse rådene bør være rådgivende organer i saker som omhandler de respektive fagområdene. NHO mener at disse rådene bør har flertall fra sektoren og ledes av fagpersoner innenfor fagfeltet.

Nasjonalt fagskoleråd

NHO mener at Nasjonalt fagskoleråd bør være et rådgivende organ for Kunnskapsdepartementet. Rådets ansvarsområde bør være sektorkoordinering og råd om sektorutvikling. NHO stiller seg positive til en eksterne vurderingen av rådets mandat og sammensetting. Vi mener at det særlig bør vurderes om det nåværende rådet er for stort til å gi tydelige og retningsgivende signaler til Kunnskapsdepartementet.

Arbeidslivet utgjør en svært viktig aktør. NHO er opptatt av både dimensjoneringen og innholdet i fagskoleutdanningene. Vi er villig og beredt til å støtte opp om arbeidet i rådet, og ønsker å beholde dagens ledelsesmodell hvor lederskapet alternerer mellom partene i arbeidslivet.

I spørsmålet om sammensetting mener vi at partene i arbeidslivet må være representert, basert på hensynet til representativitet og relevans for det avtakende arbeidslivet. Vi ønsker i denne sammenheng å vise til ILO-konvensjon nr. 142 og særmerknad 9.4.14. For å ivareta og sikre arbeidslivets eierskap, mener vi at partene må ha flertall i rådet, at leder velges fra partene, og at ledelsen fortsatt skal alternere mellom partene. NHO mener at spørsmålet om hvilke organisasjoner som skal være representert i Nasjonalt fagskoleråd, må drøftes og avgjøres i forbindelse med den foreslåtte eksterne vurderingen av rådets mandat og sammensetning. NHO mener at det må tas særlig hensyn til representativitet og relevans for avtakende arbeidsliv i vurderingen.

Finansiering (Tiltak 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48 og 49)

NHO mener at dagens finansieringssystem for fagskoler framstår som fragmentert og lite helhetstenkende. I tillegg viser NIFUs rapport tydelig at dagens finansiering gjennom fylkeskommunene bidrar til å sementere dagens fagskoletilbud. Modellen synes derfor å virke begrensende for både utvikling og vekst i utdanningstilbudene ved fagskolene.

NHO er i all hovedsak enig i innretningen på modellen slik den er foreslått av Fagskoleutvalget. Vi er særlig opptatt av at en ny finansieringsmodell må kombinere hensynet til langsiktighet, resultater og utvikling. Fagskolene må gis tilstrekkelig med midler til å sikres en forsvarlig drift og samtidig drive fagutvikling i tråd med arbeidslivets behov.

NHO støtter forslaget fra utvalget om å samordne all finansiering av fagskoler under én finansieringsordning, og vi mener det vil være hensiktsmessig og riktig å innføre en egen programkategori i statsbudsjettet.

Det mest sentrale for NHO er at en ny finansieringsordning for fagskoler klarer å tilføre friske midler. Vi mener det er avgjørende at en ny modell for finansiering av fagskolene ikke starter med underfinansiering. Et sentralt hensyn i denne sammenheng er at modellen bygger på prinsippet om reell kostnadsdekning. Flere fagskoler melder i dag om mangelfull finansiering. NHO mener derfor at det må foretas en grundig kartlegging av kostnadene knyttet til investeringer, drift og utvikling av forskjellige typer fagskoleutdanninger. Dette arbeidet må komme i gang raskt. Vi vil oppfordre til utvikling av en opptrappingsplan for nye studieplasser. Det må knyttes konkret finansiering til planen, slik at utdanningssystemet evner å utdanne tilstrekkelig mange kvalifiserte kandidater fra fagskolen. Vi har forståelse for det ikke er mulig å doble innsatsen til fagskolen over ett statsbudsjett. Vi håper at en opptrappingsplan over en viss tid og gjennom videre dialog.

NHO anser modell 3 som et godt utgangspunkt for utvikling av fagskolesektoren. En ny modell for finansiering vil gjøre det lettere å utvikle fagskoletilbudet i takt med arbeidslivets behov. Slik NHO ser det, vil en endring i finansieringssystemet i tråd med modell 3 bidra til bedre effektivitet og samtidig støtte opp under kvalitetsarbeidet som foregår på fagskolene. Overgangen til en slik finansieringsmodell vil innebære et skift fra innsatsfaktorer og egenbetaling til økt fokus på resultater. Modell 3 vil sannsynligvis øke kvaliteten på kandidatene fra fagskolene, da indikatoren "hele grader" vil premiere gjennomstrømning i utdanningstilbudene. Vi ønsker her også å vise til Hægeland-utvalgets anbefaling om å innføre en indikator for avlagte grader (uteksaminerte kandidater) i produksjonsindikatoren

for UH-sektoren. Begge modeller foreslår en komponent for kvalitet som er tråd med NHO sitt syn. Det er summen av kompetanse, kunnskap og ferdigheter som en kandidat innehar etter en endt grad, som er avgjørende for kvaliteten. En indikator for hele grader vil dermed bidra til å øke institusjonenes fokus på arbeid med studiekvalitet og læringsmiljø. Det vil igjen bidra til å sikre arbeidslivet tilgang på godt kvalifiserte kandidater.

Samtidig er det for arbeidslivet viktig at studenter kan kombinere jobb og fagskole. Det kan innebære at de noen ganger vil måtte bruke lengre tid enn normalt på en utdanning. Det bør tas høyde for dette i finansieringsmodellen ved at deler av den resultatbaserte komponenten baserer seg på rapportering av antall avlagte fagskole/studiepoeng.

Når det gjelder spørsmålet om inkludering av private fagskoler i offentlig finansiering, mener NHO at dette bør gjelde fra det tidspunkt hvor institusjonsakkreditering er oppnådd. Vi forutsetter at en innføring av offentlig finansiering av de private fagskolene vil føre til tilsyn om at tilskuddet kommer studentene til gode.

Avsluttende kommentarer (Tiltak 14, 15, 40 og 41)

I NHOs kompetansebarometer for 2015 svarte 7 av 10 bedrifter at muligheten for nettbasert utdanning vil øke sjansen for at de tilbyr sine ansatte formell kompetanseheving. Det blir derfor viktig å stimulere fagskolene til å utvikle fleksible og digitale utdanningstilbud. For å styrke både kvaliteten og fleksibiliteten i studietilbudene bør derfor bevilgningene til Norgesuniversitetet økes, slik at fagskolene kan søke midler herfra på lik linje med UH-institusjonene. Forutsetningen må være at rammen utvides slik at dette ikke tas av den eksisterende rammen til UH-institusjonene. Slike tilbud vil bidra til å styrke fagmiljøene og tilbudet til fagskolestudentene.

Det er i dag lite forskningsbasert kunnskap om ulike sider ved fagskolesektoren og - utdanningene. Vi mener derfor at samfunnet trenger mer utredning og analyse innenfor dette området, og vil be Kunnskapsdepartementet om å initiere flere forskningsprosjekter som omhandler denne delen av utdanningssystemet.

NHO er, som en viktig aktør i trepartssamarbeidet, villig og beredt til å støtte opp om ulike prosesser for å utløse potensialet til fagskoleutdanningene. Vi ser fram til den varslede stortingsmeldingen om fagskoleutdanning og har store forventninger til den videre politiske behandlingen.

Vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON
Avdeling Kompetanse

Are Turmo
Avdelingsdirektør

Vedlegg 1. Liste over tiltak som er foreslått i NOU 2014: 14.

Staten bør:

1	Gi akkrediterte fagskoler myndighet til å fastsette nærmere bestemmelser om opptaksgrunnlag, herunder krav til generell studiekompetanse eller fag-/svennebrev i tillegg til realkompetansevurderinger. Fagskoler med godkjente utdanningstilbud bør forholde seg til gjeldende opptaksregler.	8
2	Utarbeide en nasjonal opptaksforskrift for fagskoler.	8
3	Foreta en gjennomgang av fagskoleloven og studentsamskipnadsloven for å styrke studentenes rettigheter, herunder vurdere å innføre rett og plikt til medlemskap for fagskoler i studentsamskipnader.	8
4	Skjerpe kontroll og tilsyn med uh-institusjonene og fagskolenes praktisering av det nasjonale opptaksreglementet.	8
5	Sørge for at rådgivningstjenesten i grunnskolen og videregående opplæring og de regionale karrieresentrene styrker sin kompetanse på fagskoleutdanning for å bidra til synlighet og rekruttering til fagskolen.	8
6	Innføre tilleggspoeng for minimum ett års fagskoleutdanning.	8
7	Ta initiativ til endringer i lov og forskrift for å beskytte grader for fagskolekandidatene, herunder vurdere om to års fagskoleutdanning gir graden <i>fagskolekandidat</i> .	8
8	Gi midler til samarbeidsprosjekter for utvikling av overgangsordninger mellom fagskoler og uh-institusjoner.	8
9	Vurdere om opptak til fagskoler bør legges inn under Felles studieadministrativt tjenestесenter eller andre relevante instanser.	8
10	Ta initiativ til endringer i fagskoleloven slik at fagskolen utsteder <i>vitnemål</i> om fullført utdanning.	8
11	Sørge for at fagskolene har tilstrekkelige rammebetingelser til å kunne tilby fleksible utdanningstilbud, herunder nettbasert utdanning.	8
12	Øke sin innsats for å for å synliggjøre fagskolen som en attraktiv karrierevei.	8

Fagskolene bør:

13	Øke sin innsats for å for å synliggjøre fagskolen som en attraktiv karrierevei.	8
----	---	---

Partene i arbeidslivet, arbeidslivets organisasjoner og avtagende arbeidsliv bør:

14	Øke sin innsats for å for å synliggjøre fagskolen som en attraktiv karrierevei.	8
15	Øke sin kunnskap om fagskoleutdanning. Nasjonalt fagskoleråd og de underliggende nasjonale fagrådene bør ha en sentral rolle i informasjonsarbeidet.	8

Universiteter og høyskoler bør:

16	Gjøre grundigere vurderinger om innpass av fagskoleutdanning i høyere utdanning.	8
----	--	---

Staten bør:

17	Igangsette en prosess med det formål å overføre eierskapet av de offentlige fagskolene fra fylkeskommunene og til staten. Fagskolene bør organiseres som statlige forvaltningsorganer med særskilte fullmakter.	9
18	Igangsette en prosess som skal lede til å redusere antallet fagskoler for å skape robuste fagmiljøer og styrke kvaliteten. Tallet på offentlige fagskoler bør anslagsvis reduseres til mellom fem og ni.	9
19	Gjennomføre lov- og regelverksendringer med sikte på å innføre institusjonsakkreditering etter bestemte kriterier for fagskolene. En slik godkjenning skal være en forutsetning for å kunne kalle seg akkreditert fagskole. Akkrediterte fagskoler kan selv opprette utdanninger innenfor de økonomiske rammene myndighetene setter.	9
20	Utforme vilkårene for å oppnå akkreditering slik at også de private fagskolene stimuleres til å utvikle robuste enheter.	9
21	Delegere akkrediteringsmyndigheten til NOKUT.	9
22	Stille lovfestede krav om at private fagskoler som søker akkreditering må være organisert som aksjeselskap, stiftelse eller forening. Tiltaket må koordineres med eventuelle konklusjoner i ekspertgruppen for tilsyn og kontroll med private fagskoler og høyskoler.	9
23	Stille nasjonale og lovfestede krav til at alle offentlige fagskoler skal ha flertall av eksternt representasjon i styrene og eksternt styreleder. Det bør stilles krav til at de private fagskolene skal ha eksternt representasjon i styrene, men ikke nødvendigvis flertall. Private fagskoler som ønsker å søke offentlig finansiering må ha eksternt flertall og eksternt styreleder i tråd med reglene for offentlige fagskoler.	9
24	Stille lovfestede krav om at undervisningspersonell og studenter skal være representert i styrene for både offentlige og private fagskoler.	9
25	Stille lovfestede krav om at rektor ved alle offentlige fagskoler skal tilsettes av fagskolens styre. Samme bør gjelde for private fagskoler som mottar offentlige midler.	9
26	Sette ut på oppdrag en eksternt evaluering av Nasjonalt fagskoleråd	9
27	Revidere mandat og sammensetning av Nasjonalt fagskoleråd med det mål at rådet kan ta et større ansvar for å kartlegge arbeidslivets behov for fagskolekompetanse, og ellers styrke rådets bidrag til politikktutviklingen på fagskolefeltet.	9
28	Som et ledd i revisjonen av Nasjonalt fagskoleråds mandat be rådet opprette nasjonale fagråd som gir råd i forbindelse med dimensjonering av studietilbudet innenfor eget fagfelt, samt gis en koordinerende rolle for kvalitetsutvikling, herunder opptak og utvikling av anbefalte nasjonale studieplaner. Staten bør sikre at rådene ledes av ledende fagpersoner innen gitt fagfelt.	9
29	Stille krav til at alle fagskoler har et tilfredsstillende kvalitetssystem, og gi NOKUT som oppgave å godkjenne at fagskolenes kvalitetssystemer tilfredsstillende kravene samt sjekke at systemene blir brukt.	9
30	Stille lovfestet krav om praksis i all fagskoleutdanning under forutsetning av en bred definisjon av praksisbegrepet.	9
31	Spisse kravet til godkjent undervisningspersonell slik at det inneholder fagkompetanse, relevant og oppdatert yrkeserfaring og pedagogisk/didaktisk kompetanse.	9
32	Tilby yrkespedagogisk utdanning for undervisningspersonellet ved fagskolene.	9

33	Sette i gang en kartlegging av i hvilken grad virksomheter og bedrifter har strategier og kartlegginger av behov for etter- og videreutdanning.	9
34	Bevilge midler til å styrke kunnskapsgrunnlaget om fagskolen gjennom økt forskningsinnsats.	9

Fagskolene bør:

35	Bidra aktivt i en strukturprosess med det formål å bygge mer robuste fagskoler, både faglig og administrativt.	9
36	Stille kvalifisert fagpersonell til rådighet for deltagelse i de foreslåtte nasjonale fagrådene	9
37	Utforme et system for hospitering slik at fagskolelærere kan få tilflyt av kompetanse og erfaring med relevant arbeidsliv	9
38	Legge til rette for at undervisningspersonell får anledning til å delta på yrkespedagogisk utdanning ved behov.	9

Partene i arbeidslivet, arbeidslivets organisasjoner og avtagende arbeidsliv bør:

39	Bidra til at virksomheter og bedrifter stiller opp som praksisarena for å oppfylle det foreslåtte praksiskravet. Et særlig ansvar bør ligge på arbeidslivets representanter i nasjonalt fagskoleråd,	9
40	På en langt tydeligere og mer konkret måte kommunisere sine framtidige kompetansebehov til fagskolesektoren. Nasjonalt fagskoleråd og de underliggende nasjonale fagrådene kan være en aktuell arena og bidragsyter i dette arbeidet.	9
41	Øke sin innsats for å synliggjøre og forankre fagskolene som en attraktiv karrierevei.	9

Staten bør:

42	Samordne all finansiering av fagskoler under én finansieringsordning for fagskoler som gjøres til et statlig ansvar under Kunnskapsdepartementet.	10
43	Innføre en egen programkategori for fagskoler i statsbudsjettet	10
44	Sørge for at en ny finansieringsordning for fagskoler bygger på prinsippet om reell kostnadsdekning for fagskoleutdanning og foreta en grundig kartlegging av kostnadene knyttet til drift og utvikling av forskjellige typer fagskoleutdanninger.	10
45	Innføre en finansieringsordning i tråd med utvalgets "Kandidat-studentmodell med utviklingsmidler". Systemet bør bestå av tre hovedelementer: grunnbevilgning, resultatbasert bevilgning og utviklingsmidler. Systemet bør baseres på differensierte kategorier med tilhørende satser.	10
46	Tilføre fagskolesektoren nye friske midler, gjennom en finansieringsordning som gir reell kostnadsdekning, og med friske utviklingsmidler som bør utgjøre om lag 15-20 prosent av	10

	budsjettrammen.	
47	Inkludere institusjonsakkrediterte private fagskoler i offentlig finansiering fra det tidspunkt søknad om finansiering er innvilget.	10
48	Dimensjonere antall studieplasser i sektoren gjennom etablering av en opptaksramme og tildeling av studieplasser på bakgrunn av dokumenterte kompetansebehov og innspill fra Nasjonalt fagskoleråd og de nasjonale fagrådene. Dimensjoneringen bør defineres som et styringsvirkemiddel for staten.	10
49	Tildele en andel strategiske, og frie, studieplasser som fagskolene selv kan fordele eller benytte til opprettelse av nye tilbud ved behov og for å opprettholde en dynamikk i fagskoletilbudet.	10